Kennis- en werkbijeenkomst Green Deal Participatie van de Omgeving bij Duurzame Energieprojecten

1. Kader en inbedding

Dinsdag 26 maart kwamen de partijen bijeen die - bijna exact een jaar geleden (22 maart 2018) - de Green Deal Participatie van de Omgeving bij Duurzame Energieprojecten (Kort: Green deal Participatie) ondertekenden. Deze middag deelden partijen met elkaar de opgehaalde lessen, ervaringen en activiteiten rondom de Green Deal Participatie in de verschillende sectoren. Voorzitter Matthijs Nijboer opende de middag met een blik op de relatie tussen de afspraken uit de Green Deal en de afspraken die daarna in de hoofdlijnen van het Klimaatakkoord zijn terecht gekomen. Dit plaatje schetst deze lijnen:

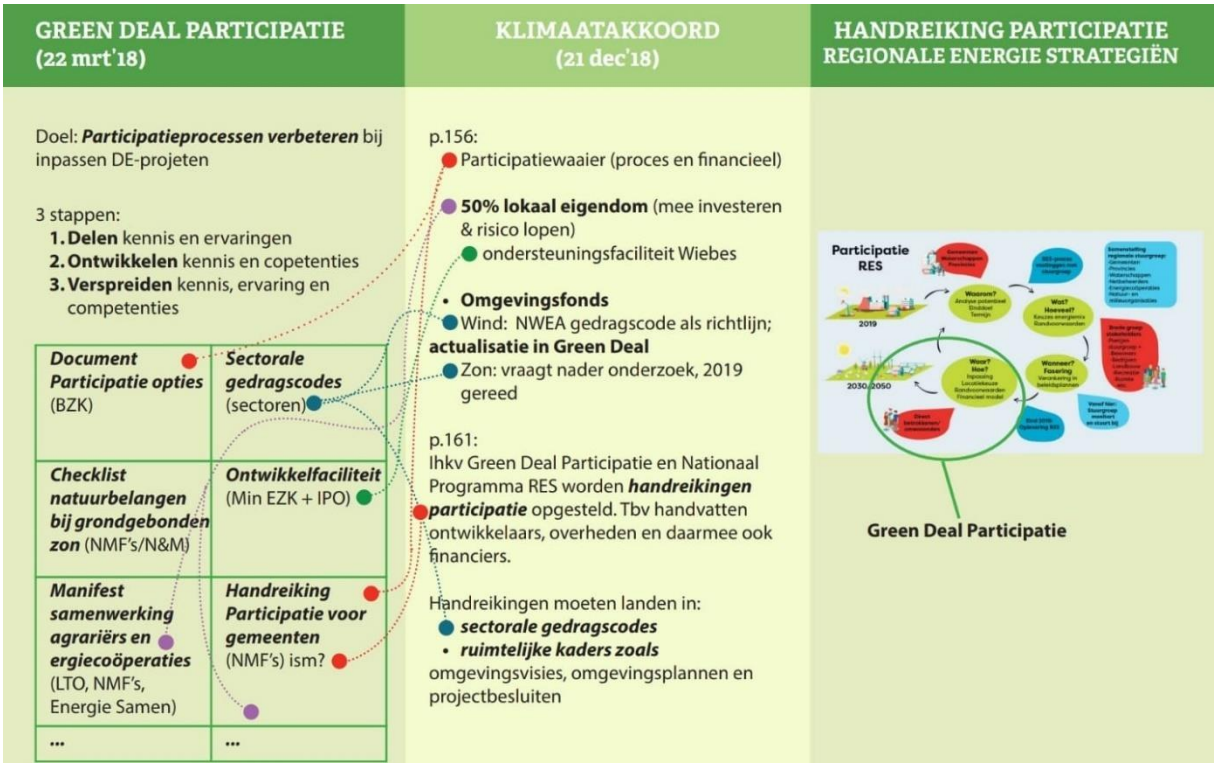

Door deze middag zijn partijen zich goed bewust van welke trajecten lopen en waar de samenwerking wenselijk is. Met name de ontwikkeling van de project participatie (GD) en de procesparticipatie (RES) beïnvloeden elkaar. Marjon Bosman (VNG) licht kort het RES-proces toe en geeft aan dat er in juni een versie 2.0 van de handreiking is voorzien. Het is goed om de producten die worden opgeleverd in het kader van de Green Deal daarbinnen goed neer te zetten.

2. Updates op te leveren producten in Stap 2.

Ontwikkelfaciliteit Energiecoöperaties

Willem Roeterdink van Ministerie van EZK licht toe dat EZK financiering heeft geregeld voor Ontwikkelfaciliteit voor Energiecoöperaties. De invulling van het instrument wordt ontwikkeld door Invest-NL in opdracht van EZK. Uitgangspunt is dat we projecten hiermee een opstapje willen bieden. Bij financial close van projecten moet de financiering dus worden terugbetaald. Op die manier ontstaat een revolverend fonds. Het instrument wijkt hiermee dus af van andere financieringsvormen. Er is recent een motie Mulder/Dik-Faber aangenomen dat de Ontwikkelfaciliteit in mei van start moet. Dat is dus waar we ons op richten. EZK stelt als voorwaarde dat provincies meedoen met cofinanciering. Afhankelijk van welke provincies het eerst hun cofinanciering hiervoor geregeld hebben, kunnen energiecoöperaties in juist deze provincies alvast gebruik gaan maken van deze ondersteuningsfaciliteit. Met dit revolverend fonds kunnen energiecoöperaties hun professionele rol spelen en ervoor zorgen dat toekomstige energieprojecten voor 50% in lokaal eigendom ontwikkeld worden.

Checklist Natuurbelangen
Ieke Benschop van de Natuur en Milieufederatie Utrecht, lichtte toe dat de Natuur en Milieufederaties en Natuur en Milieu, analoog aan de 'Checklist Natuurbelangen bij Windenergie op Land' hebben geschreven aan de 'checklist Natuurbelangen bij grondgebonden zonneparken'. Deze checklist is opgesteld om het gesprek te faciliteren tussen initiatiefnemer, bevoegd gezag en natuurorganisatie(s). De praktijk laat zien dat soms het overzicht mist wat er in kaart gebracht moet worden (wettelijk) en wat er bovenwettelijk voor afspraken met betrekking tot natuurvriendelijke inpassing mogelijk zijn. De checklist gaat zowel over locatiekeuze als over inrichting van een gebied. De checklist wordt nog kortgesloten met Holland Solar en na afronding worden gepubliceerd en gedeeld met de Green Deal-partners.

Manifest vanuit grondeigenaren
Auke Jan Veenstra van LTO presenteerde het 'Manifest Samenwerking energiecoöperaties en agrarische grondeigenaren' welke is opgesteld door de Natuur en Milieufederaties, Energie Samen en LTO. Kern van het manifest is dat agrarische grondeigenaren en energiecoöperaties elkaar goed kunnen vinden in het ontwikkelen van projecten die ook voor de omgeving profijt opleveren. Maar: #hoedan? Het socialiseren van grondvergoedingen staat centraal. Het manifest kan hiermee inhoud gegeven worden aan het 50% lokaal eigendom zoals verwoord in het Klimaatakkoord. Er ligt een uitdaging in het delen met de achterban(nen), maar het manifest zal helpen om te kijken hoe het in de praktijk werkt. In Flevoland wordt hiermee geëxperimenteerd. Het manifest zal zodra het beschikbaar is worden gedeeld met de Green Deal-partners.

NPBO-acties
Rob Rietveld van NPBO gaf een korte update van regelgeving en praktijken van burgerparticipatie in het buitenland (NPBO). Nederland doet het niet per se slechter omdat in de praktijk blijkt dat inwonerdichtheid een driecte correlatie heeft. Rob heeft hiernaast een pleidooi voor omgevingsadviesraden die als bemiddelaar lijken te weren. Een advies hierover zal worden opgeleverd bij de resultaten van Stap 2.

Plan van aanpak vanuit netbeheerders
Jos Lemmens van Enexis gaf namens Netbeheer Nederland een update van waar de netbeheerders staan. Wat voor hun uitdagingen zijn aangaande aanpassingen van het net. Crux blijkt de vroegtijdige betrokkenheid en het organiseren van de samenwerking, hierover is recent een *position paper* verschenen. Netbeheer ontwikkelde hiernaast twee producten: een informatiepakket over netinfrastructuur (kenmerken, ontwerpprincipes, planningen en aanvragen) en een stappenplan aan waarbij doorrekening, het tijdspad en kosten inzichtelijk worden gemaakt. Deze producten zullen worden gedeeld met de Green Deal-partners.

3. Stand van zaken van de gedragscodes in de diverse sectoren

Holland Solar (Jaap Baarsma)
In een presentatie geeft Holland Solar een korte stand van zaken. Door de groei is er binnen HS ruimte gekomen voor een nieuwe medewerker die zich helemaal zal richten op samenwerking, inpassing en participatie. Hij zal ook contactpersoon zijn voor de gedragscode/handreiking: Alex Kaart. In een eerste aanzet over de elementen van de handreiking geeft Jaap het volgende aan:

1. Handreiking is leidraad voor overheden maar ook voor de sector
2. Opstellen in nauw overleg met IPO, VNG, individuele overheden
3. Zoveel mogelijk samen met milieufederaties, coöperaties, LTO,…
4. Sector intern: commitment voor 'best practices'

Doel: zonneparken zorgt dat gebied er netto op vooruit gaat
Voorwaarden:

1. **Goed ingepast en vormgegeven**
2. **Goede keus van gebieden kan betekenen:**
   - winst voor biodiversiteit
   - winst landschap
   - winst bodem (geen ontwatering, bemesting, pesticiden)
   - kans voor boeren (Agro-PV)
3. **Goed proces met goede afspraken is voorwaarde**

Inhoud handreiking

1. Informatie geven:
   1. Over de stappen en regels
   2. Over wel/niet goede locaties, dak vs. land, uit te sluiten gebieden

        3. Over inpassingen vormgeving
2. Commitment vanuit de sector geven (code)
3. Laten zien wat- maatwerk – overwogen kan worden. Bijvoorbeeld
    1. Participatie – deelname va omgeving
    2. Extra maatregelen over ecologie, landschap, recreatie, landbouw
    3. Duur van het park en beheer nadien

Planning is afronding voor de zomer. Graag contact via: alex.kaat@hollandsolar.nl

NWEA (Rik Harmsen)
Naar aanleiding van de herbezinning ov er de bestaande gedragscode wind van NWEA is men in gesprek met NVDE om te kijken of er toch een basis komt. Er zijn wat meer leergeschiedenissen bekeken en er komt binnen de sector ene bijeenkomst over gebiedsontwikkeling, waarbij men wil loskomen van de grondposities. Er is een oproep dit in combinatie met andere partijen te doen en gebruik te maken van het manifest grondeigenaren zoals heir gepresenteerd. Axel Posthumus van Windunie (en mede ondertekenaar van de deal) is hierbij betrokken.

DAGO (Danny van den Berg)
Danny geeft aan waar DAGO staat in het ontwikkelen van de gedragscode als onderdeel van de industrie standaarden van hun (relatief nieuwe en snel groeiende) sector.

Voor de totstandkoming van de gedragscode en industriestandaard omgevingsbetrokkenheid aardwarmte hebben we 4 stappen: 1) voorbereiding (in kaart brengen stand van zaken in sector en *best practices*), 2) stakeholder wensen en behoeften (15 interviews met stakeholders, variërend van Milieudefensie, I&W, EZK, Gemeente/VNG, IPO, waterschappen, drinkwaterbedrijf, stichting warmtenet etc.), 3) ontwikkeling tekst gedragscode en 4) publicatie/communicatie.

We hebben hiervoor een DAGO werkgroep, we benutten de Green Deal Werkgroep Geothermie als klankbord, en concept teksten worden ook met diverse geïnterviewde stakeholders besproken. De belangrijkste vragen die DAGO momentele heeft aan de groep/deelnemers:
1. Rolverdeling betrokken partijen
2. Financiële participatie bij warmte : varianten en dilemma's
3. Medeondertekening: verkennen opties met NGO's, IPO en VNG

Planning: we zijn nu bij stap gesprekken met stakeholders (januari – maart/april), in april- juni schrijven we aan de teksten, leggen we deze voor aan de DAGO werkgroep & DAGO breed, bespreken we *outline*/concepten met stakeholders, organiseren we een green deal werkgroep overleg, en in deze fase verkennen we ook de optie dat partijen gaan mee ondertekenen. Publicatie is beoogd in september/oktober, afhankelijk van tempo waarop we een gedragen gedragscode kunnen vaststellen.

Kortom, de gedragscode wordt opgesteld in een participatief proces. Als andere GD partijen ook graag betrokken willen worden, laat het ons weten, dan nodigen we jullie uit voor de GD werkgroep bijeenkomst. verdere suggesties zijn zeker welkom, neem contact met ons op: danny.vandenberg@dago.nu en sanne@msgstrategies.nl

Vervolg
Naast bovenstaande presentaties vanuit de sector zegt de NVDE toe als invulling van de afspraken in het concept-klimaatakkoord te kijken naar de invulling van de participatiewaaier. Zij nemen hiertoe het initiatief. Wij gaan, zoals gemeld, aan de slag met de afspraak uit het Klimaatakkoord om tot handreikingen en best practices te komen voor procesparticipatie:
Ontwikkelaars, overheden en daarmee ook financiers krijgen hiermee handvatten voor een participatieve aanpak. Daarbij worden ook best practices in kaart gebracht over vormen van participatie zodat mensen met een lager inkomen mee kunnen doen aan de energietransitie.

Op 8 april komen we met de betrokken partijen bij elkaar om doel, vorm en inhoud met elkaar af te stemmen, en om vervolgafspraken te maken over de uitwerking. Het doel is om in Q2 tot eindproducten te komen.

Ik verwacht dat Olof van der Gaag in de stuurgroep de eerstvolgende terugkoppeling kan geven. Ook verwacht ik dat lopende trajecten en resultaten van de Green Deal via de verschillende betrokkenen in de uitwerking worden meegenomen.

Er is een oproep deze waaier te vullen met de input uit de Green Deal (lijkt logisch) en ook te kijken naar de invulling van de hernieuwde handreiking RES (juni 2019). In april is er een startgesprek om te kijken hoe deze zaken elkaar daadwerkelijk aanvullen, zoals ook altijd al de bedoeling was. Door het beleids- en projectmatige drukte is het gewoon voor allen lastig te blijven afstemmen, maar ieder doet zijn best.

4. Verdieping en verrijking van het 'Document met Participatie-opties' (Marc Rijnveld)

De middag werd afgesloten met een toelichting op de voortgang die Marc Rijnveld en Nienke van Schie (Public Mediation) boeken met het schrijven van hun 'document met participatie-opties', hetgeen zij doen in opdracht van het Ministerie van BZK. Het document gaat naast de relaties met Omgevingswet in op 'wat is participatie', de diagnose (welke elementen zijn van belang voor het beantwoorden van de vraag óf je een participatieproces gaat doen en zo ja hoe). Het document sluit af met adviezen over participatie strategieën.

Aanwezigen werd gevraagd hun input te leveren op het deel dat gaat over de diagnose. Deze diagnose is nodig om de participatiestrategie te kunnen vormgeven. Beoogde vragen in de diagnose gaan over: Partijen in een gebied, historie van beleids- en besluitvorming, historie van een gebied of locatie, interafhankelijkheid en de probleemdefiniëring. Zie bijlage. Zodra de input van de bijeenkomst verwerkt is zal een versie van het document breder gedeeld worden ter commentaar.

5. Vervolg

Deze bijeenkomst was gericht op het afronden van Stap 2 van de Green Deal (ontwikkelen kennis en competenties). Op 15 april vindt er een stuurgroep-overleg van de Green Deal plaats en komt stap 3 van de Green Deal in beeld: 'het verspreiden van kennis, ervaring en competenties'. Over de besluiten en vervolg zullende partijen weer worden geïnformeerd via een mail.

Wilt u op de hoogte blijven, meld u dan aan bij de trekkers van de Green Deal: Michelle Prins, N&M (m.prins@natuurenmilieu), Ieke Benschop, NMF's (i.benschop@nmu.nl) of Swim Stigter, RVO (swim.stigter@rvo.nl).